

Tadeusz Malinowski

Działalność Sekcji (Wydziału) Archeologicznej Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego w latach 1885—1896

Początki zorganizowanej działalności w dziedzinie archeologii sięgają w Wielkopolsce czasów bardzo już odległych. Wymienić tu można „Towarzystwo Zbieraczyw Starożytności Krajowych“ działające w latach 1840—1846¹ i Komisję Archeologiczną TPNP egzystującą z długimi przerwami od 1857 do 1885 roku². W niniejszym szkicu omówiona zostanie działalność Sekcji Archeologicznej, przekształconej następnie w Wydział Archeologiczny, będącej kontynuacją wspomnianej wyżej Komisji. Omówienie to oparte jest na zachowanej w archiwum Muzeum Archeologicznego w Poznaniu, księdze protokołów z posiedzeń Sekcji (Wydziału), nie wykorzystanej dotychczas w najmniejszym stopniu³.

Po rozwiązaniu, z powodu braku określonego zadania⁴, Komisji Archeologicznej, dnia 21 marca 1885 r. powstała na wniosek Władysława Jażdżewskiego⁵ Sekcja Archeologiczna Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego. Na pierwszym, organizacyjnym, zebraniu Sekcji wybrano zarząd w składzie: przewodniczący — Władysław Jażdżewski, zastępca przewodniczącego — Ignacy Zakrzewski, sekretarz — Klemens Koehler. Na jednym z następnych zebrań, dnia 19 października 1885 r., omówiono program Sekcji, która „zajmować się będzie badaniem czasów przedhistorycznych włącznie dwóch

¹ Por. J. Kostrzewski, *Dzieje polskich badań prehistorycznych*, Poznań 1949, s. 22—23.

² Por. idem, op. cit., s. 53 oraz A. Wojtkowski, *Historia Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu*, „Roczniki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”, tom I, Poznań 1928, s. 262—263.

³ Nie zna jej A. Wojtkowski, autor historii TPN w Poznaniu — por. idem, op. cit., s. 5—10. Zna ją natomiast J. Kostrzewski, o czym świadczą notatki na marginesach księgi (inf. prof. J. Kostrzewskiego), lecz także nie wykorzystuje jej w swej wyżej cytowanej pracy. Wyciągi z tych protokołów publikowane były w prasie, głównie w wychodzącym wówczas „Dzienniku Poznańskim“, a jeszcze bardziej ogólnie w kolejnych tomach „Roczników Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego“.

⁴ A. Wojtkowski, op. cit., s. 263.

⁵ Nazwisko to pisane jest często błędnie „Jażdżewski“, m. i. w cytowanych pracach J. Kostrzewskiego i A. Wojtkowskiego.

pierwszych wieków po zaprowadzeniu chrześcijaństwa w Polsce, jako też badaniem numizmatyki aż do panowania Zygmunta I^o. Powyżej podany skład zarządu Sekcji utrzymał się do 27 kwietnia 1891 r. W międzyczasie (31 października 1887 r.) Sekcja została przekształcona w Wydział Archeologiczny⁶. 5 sierpnia 1889 r. zmarł członek zarządu pułkownik em. Ignacy Zakrzewski⁷. Biuro (zwane także komisją) Sekcji, a następnie Wydziału Archeologicznego, składało się w tym czasie z przewodniczącego, sekretarza i konserwatora Towarzystwa (był nim w tym czasie dr Bolesław Erzepki). Miało ono załatwiać wszelkie bieżące sprawy naukowe, muzealne i wydawnicze. Dnia 27 kwietnia 1891 r. z powodu długotrwałej choroby prezesa Wydziału Władysława Jażdżewskiego wybrano nowy skład zarządu, do którego weszli: dr Klemens Koehler jako przewodniczący oraz dr Bolesław Erzepki jako sekretarz. Podany wyżej skład zarządu utrzymał się do końca istnienia Wydziału, to jest do śmierci Klemensa Koehlera (12 stycznia 1901 r.), chociaż faktycznie koniec działalności Wydziału Archeologicznego przypada już na rok 1896, w którym to odbyło się jedyne w tym roku a zarazem i ostatnie jego posiedzenie (dnia 2 marca)⁸.

Pragnąc omówić całokształt działalności Sekcji, następnie zaś Wydziału Archeologicznego, wkład ich w budowę archeologii jako nauki, nie można pominąć ówczesnej sytuacji w tej dziedzinie. Działalność Sekcji (Wydziału) przypada bowiem na okres kształtowania się szeregu dyscyplin naukowych, między innymi etnografii, archeologii, antropologii, i innych. W okresie tym badania nad najdawniejszą przeszłością naszych ziem osiągają poziom kończący kładzenie fundamentów pod rozwój archeologii jako nauki, a rozpoczynający walkę o system trzech epok (kamienia, brązu i żelaza). Jest to okres pozytywizmu, objawiający się świadomym badaniem problematyki najdawniejszego osadnictwa na ziemiach polskich⁹. Cechy te charakteryzują w większości wypadków także i działalność Sekcji od początku jej powstania.

⁶ J. Kostrzewski, op. cit., s. 80 podaje błędnie rok 1886 jako datę przemianowania Sekcji na Wydział. Por. także A. Wojtkowski, op. cit., s. 412.

⁷ K. Koehler, Ignacy Zakrzewski (nekrolog), „Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego”, tom XVIII, zes. 2, Poznań 1891, s. 463.

⁸ „Kurier Poznański”, nr 54 z dnia 5 marca 1896. A. Wojtkowski (op. cit., s. 413) podaje nieściśle, że ostatnie posiedzenia odbyły się w roku 1894. Z drugiej znowu strony sprawozdanie z działalności Towarzystwa, wygłoszone na walnym zebraniu członków Towarzystwa dnia 19 stycznia 1897 podaje, że w roku 1896 Wydział Archeologiczny odbył kilka posiedzeń (por. „Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego”, tom XXIV, Poznań 1898, s. 549).

⁹ Odnosnie do początków zainteresowania się zabytkami archeologicznymi i dalszego jego rozwoju patrz prace: J. Kostrzewskiego, *Dzieje polskich badań prehistorycznych*, Kraków MCMXLVIII, tegoż, *Dzieje polskich badań prehistorycznych*, Poznań 1949 oraz W. Antoniewicza, *Dotychczasowy dorobek archeologii Polski*, „Zapiski Archeologiczne”, nr 4, Warszawa 1953 (powielane).

Niedługo po zawiązaniu liczy ona już 19 członków, odbywających częste zebrania, na których bądź to referuje się wyniki poszukiwań terenowych poszczególnych członków, bądź to wygłasza się samodzielne referaty lub omawia najnowsze krajowe i zagraniczne publikacje z dziedziny archeologii i numizmatyki. Duszą Sekcji, a następnie Wydziału Archeologicznego jest w okresie najbujniejszego jej rozkwitu niewątpliwie prezes — Władysław Jażdżewski. Za czasów jego prezesury odbywa się największa ilość zebrań¹⁰, na których on sam wygłasza największą ilość referatów i omówień¹¹. W pracy Sekcji, a następnie Wydziału Archeologicznego za czasów prezesury Jażdżewskiego zainteresowania rozbiegają się w rozmaitych kierunkach. Niekiedy nawet obok referatów dotyczących zagadnień archeologii (np. o obrządku pogrzebowym Słowian wczesnośredniowiecznych) i numizmatyki (o półgroszkach Władysława Jagiełły) wchodzących zgodnie z programem w zakres zainteresowań Sekcji (Wydziału), wygłaszane są wykłady, które bardzo mało mają wspólnego z tym programem (np. o wklęsłościach kulistych na murach kościelnych, o kwestii autentyczności rękopisu króloedworskiego itp.). Główny nacisk kładzie się jednak na kwestie ściśle archeologiczne.

Szczególnie ciekawym objawem w pracy Sekcji (Wydziału) są referowane na posiedzeniach sprawozdania z bieżącej literatury archeologicznej, zarówno polskiej, jak i zagranicznej. Przedstawiając główne momenty tych prac, referenci dorzucają własne uwagi i spostrzeżenia, dowodząc słuszności lub niesłuszności niektórych tez, dodając znane im analogie nie wyczerpane w omawianych publikacjach. Świadczy to o żywym śledzeniu osiągnięć archeologii, o tendencjach pogłębiania przez uczestników posiedzeń własnych wiadomości. Mówiąc o tym trzeba bowiem pamiętać, że wszyscy członkowie Sekcji (Wydziału) — to tylko archeologowie-amatorzy, którzy poza archeologią pracują w swoich zawodach, mają z nimi związane zainteresowania. Archeologia — to niekiedy silnie ich interesująca dziedzina, niewątpliwie jednak dziedzina zainteresowań drugoplanowych. Tym bardziej więc należy doceniać myśl upowszechniania zdobyczy archeologii i ochrony zabytków rzuconą przez K. Koehlera z racji referowania przezeń ówczesnej popularnonaukowej pracy F. Tewesa¹². Referent apelował bowiem do zarządu Towarzystwa PNP o wydanie podobnej pracy, która dostarczona

¹⁰ W roku 1885 — 8 zebrań, w roku 1886 — 9 zebrań, w roku 1887 — 6 zebrań, w roku 1888 — 7 zebrań, w roku 1889 — 7 zebrań, w roku 1890 — 6 zebrań.

¹¹ Ogółem na 43 zebrania przypadające na okres prezesury Wł. Jażdżewskiego referuje on rozmaite zagadnienia 29 razy, dr K. Koehler 12 razy, dr B. Erzepki 11 razy, W. Łebieński, 4 razy, a W. Bentkowski, F. Chłapowski, A. Gieszkowski, Ks. Dydyński, J. Jeziński i Kortowicz po 1 razie.

¹² F. Teweś, *Unsere Vorzeit. Ein Beitrag zur Urgeschichte und Alterthumskunde Niedersachsens*, Hannover 1888.

szerokiemu ogółowi zapobiec może niszczeniu zabytków. Dodać też trzeba, że na jednym z posiedzeń (19 października 1885 r.) zapadła uchwała o konieczności wydania przewodnika dla zwiedzających zbiory archeologiczne Muzeum. Przewodnik ten miał być wydany w języku polskim i niemieckim oraz ilustrowany rycinami zabytków.

W przedstawianych na posiedzeniach Sekcji (Wydziału) rozprawach obserwować można konsekwentne reprezentowanie tezy o autochtonizmie Słowian na terenie Polski, przez przyjmowanie na przykład słowiańskości kultury łużyckiej. Zwalcza się twierdzenie, jakoby długogłowość cechowała Germanów, gdyż na licznych cmentarzyskach wczesnośredniowiecznych z terenu Polski są pochowani przeważnie długogłowi osobnicy wraz z charakterystycznymi dla Słowian kablączkami skroniowymi¹³. Prócz źródeł archeologicznych do poparcia wniosków szeroko uwzględnia się przekazy historyczne Thietmara, Nestora, Ibn Fadlana i innych. Niekiedy, zgodnie z niektórymi ówczesnymi kierunkami w archeologii, neguje się istnienie na naszych ziemiach epoki brązu¹⁴ (Wł. Jażdzewski). Do ciekawych osiągnięć pochodzących także z okresu rozkwitu Sekcji (Wydziału) należy dodać jeszcze stwierdzenie K. Koehlera, lekarza z zawodu, że często w urnach spotyka się spalone szczątki ludzkie ułożone w porządku anatomicznym¹⁵.

Inną formą pracy Sekcji (Wydziału) są komunikaty o prowadzonych pracach wykopaliskowych i o odkryciach przypadkowych oraz przedstawianie zabytków archeologicznych, pochodzących z tych badań lub darów dla zbiorów muzealnych. Chociaż bowiem wszelkie prace wykopaliskowe prowadzone były w prywatnym zakresie członków, to jednak często ich wyniki referowane były na zebraniach, gdzie w trakcie dyskusji korygowano niekiedy i uzupełniano wnioski autorów. Podobnie wygląda także sprawa przedstawiania nowych nabytków archeologicznych Muzeum TPNP. Mimo że zbiory archeologiczne tego Muzeum nie podlegały Sekcji (Wydziałowi), to jednak były z nią dosyć ściśle związane osobą konserwatora, dra B. Erzepkiego, który często na posiedzeniach komunikował o napływających nowościach. Wpływało to bez wątpienia na bieżące uzupełnianie wiadomości z dziedziny archeologii, przyczyniając się do ogólnego podnoszenia poziomu wiedzy w tym zakresie.

Na posiedzeniach składano też sprawozdania z rozmaitych zjazdów archeologicznych, w których członkowie Sekcji (Wydziału) brali udział. Wymienić tu można zjazd w Norymberdze (1887), na którym był Wł. Jaż-

¹³ Wł. Jażdzewski, *O paleniu u Słowian północnych i zachodnich ciał umartwych we wieku szóstym po Chr. i następnych aż do zaprowadzenia chrześcijaństwa* (13 maja 1885).

¹⁴ Por. J. Kostrzewski, op. cit., s. 65.

¹⁵ Posiedzenia z 13 maja 1885 i 30 stycznia 1888 r. Por. także „Verhandlungen der Berliner Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte“, rocznik 1885, Berlin 1885, s. 514—515.

dzewski, i w Poznaniu (1888), w którym uczestniczyli Wł. Jażdzewski i dr B. Erzepki. Ponadto Wł. Jażdzewski zwiedził wystawę sztuki starożytnej i nowożytnej w Warszawie (1890), z której złożył krytyczne sprawozdanie na jednym z posiedzeń. Prócz tego omawiano zjazd antropologów i archeologów, który odbył się w 1889 r. w Wiedniu, na którym jednak nikt z członków Wydziału nie był obecny.

Do najbardziej efektywnych osiągnięć Sekcji (Wydziału) tego okresu należy działalność wydawnicza. Od 1887 roku bowiem zaczynają wychodzić zeszyty „Zapisków Archeologicznych Poznańskich”¹⁶ redagowane przez Wł. Jażdzewskiego i dra B. Erzepkiego, posiadające także wersję wydawaną w języku niemieckim¹⁷. Na łamach tego wydawnictwa, jednego z nielicznych ciągłych wydawnictw archeologicznych w owych czasach w Polsce, opublikowali członkowie Sekcji (Wydziału) 21 artykułów o charakterze rozpraw i materiałów oraz sprawozdanie z czynności Sekcji (Wydziału) do 1888 roku. Podkreślić należy, że wspomniane wyżej wydawnictwo korzystnie odbijało od innych jemu mniej więcej współczesnych poświęconych archeologii, przez staranny dobór artykułów, ściśle związanych z programem działalności Sekcji (Wydziału). Stanowi ono do dzisiejszego dnia niezastąpione niekiedy źródło materiałowe, gdyż niektóre z publikowanych w nim zabytków nie zachowały się do naszych czasów. Wydawanie „Zapisków” jest jeszcze jednym dowodem potwierdzającym fakt, że do najczynniejszych członków Sekcji (Wydziału) Archeologicznej należał w owym czasie Wł. Jażdzewski. Pomijając bowiem jego udział w redagowaniu tego wydawnictwa, tłumaczeniu go dla wydawanej równocześnie wersji w języku niemieckim należy stwierdzić, że połowa artykułów wyszła spod jego pióra.

Po objęciu przewodnictwa Wydziału przez dra K. Koehlera dosyć szybko zmniejsza się ilość odbywanych rocznie posiedzeń¹⁸, czego bezpośrednią przyczyną jest brak zainteresowanych słuchaczy¹⁹. Istota tego zjawiska tkwi prawdopodobnie w fakcie, że, jak to już wspomniano wyżej, członkowie Wydziału byli archeologami jedynie z amatorstwa. Rozbudzone początkowo u wielu osób zainteresowanie sprawą pradziejów naszych ziem stopniowo upada na korzyść innych problemów, a w rezultacie mamy w końcu działalności Wydziału tylko 2 osoby (dr K. Koehler i dr B. Erzepki), u któ-

¹⁶ „Zapiski Archeologiczne Poznańskie”, Poznań, zes. 1 — 1887, zes. 2 — 1887, zes. 3 — 1888, zes. 4 — 1888, zes. 5 — 1890.

¹⁷ „Posener Archaeologische Mittheilungen”, zes. 1 — 1887, zes. 2 — 1887, zes. 3 — 1888, zes. 4 — 1888, zes. 5 — 1889.

¹⁸ W roku 1891 — 3 zebrania, w roku 1892 — 4 zebrania, w roku 1893 — 3 zebrania, w roku 1894 — 3 zebrania, oraz w roku 1896 — 1 zebranie. W roku 1895 nie zorganizowano żadnego posiedzenia.

¹⁹ Por. np. „Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego”, tom XXII, Poznań 1896, s. 291.

rych mimo wielu innych zainteresowań²⁰, sprawa najdawniejszej historii naszych ziem gra dosyć dużą rolę. Wydaje się, że podobnie przedstawiała się rzecz także odnośnie do działalności uprzednio założonej Komisji Archeologicznej Towarzystwa (1857—1885, z przerwami).

Jedną z form życia Wydziału Archeologicznego były, podobnie jak w okresie poprzednim, posiedzenia. Dotyczą one także najczęściej zagadnień archeologicznych, choć w kilku wypadkach referowane są na nich sprawy związane z etnografią i historią sztuki. I tak na przykład jedyny publiczny odczyt, zorganizowany pod egidą Wydziału Archeologicznego wygłoszony przez dra K. Koehlera, poświęcony był góralom zakopiańskim i ich zwyczajom (10 grudnia 1894). Do najciekawszych, spośród nielicznych rozpraw, należy rozprawa dra K. Koehlera o kabłakach skroniowych słowiańskich, wygłoszona na ostatnim posiedzeniu Wydziału (2 marca 1896). Była ona uzupełnieniem pracy L. Niederlego i wniosła nowe materiały do zagadnienia tego rodzaju ozdób²¹. Na większości posiedzeń referowano o najnowszych odkryciach archeologicznych i o nowych nabytkach archeologicznych Muzeum oraz dawano sprawozdania z bieżącej literatury archeologicznej tak krajowej, jak i zagranicznej. Wspomniano już wyżej, że kilka posiedzeń wypełniły referaty dotyczące zagadnień etnograficznych. Dzieje się to w okresie, gdy daje się zauważyć spadek zainteresowań pracami Wydziału Archeologicznego i jego członków. Być więc może, że wygłaszanie referatów na tak atrakcyjne, w dobie „odkrywania“ Tatr, tematy, miało na celu przyciągnięcie większej liczby słuchaczy; być to jednak może także wynikiem szerokiego wachlarza zainteresowań prelegenta, będącego wówczas przewodniczącym Wydziału²².

Duży wysiłek skierowano na działalność wydawniczą²³. Nie kontynuuje się jednak rozpoczętego w ubiegłym okresie wydawnictwa „Zapisków Archeologicznych Poznańskich“, których 5 zeszytów złożyło się na tom I, lecz rozpoczęto wydawanie albumu z reprodukcjami najważniejszych zabytków zgromadzonych w Muzeum, dodając objaśnienia w języku polskim i niemieckim²⁴. Album ten cieszył się wielkim uznaniem wśród archeologów

²⁰ Np. dr K. Koehler, lekarz z zawodu, brał udział w czynnościach Wydziałów Lekarskiego i Historyczno-literackiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego, a dr. B. Erzepki przez długi czas pełnił nawet urząd przewodniczącego Wydziału Historyczno-literackiego TPNP. Por. pochodzące z tego okresu i czasów późniejszych publikacje tych osób, jak też i sprawozdania z czynności odnośnych Wydziałów, zamieszczone w „Rocznikach Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego“.

²¹ Por. K. Koehler, *Fundorte von Schlafenringen in der Provinz Posen*, „Verhandlungen der Berliner Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte“, rocznik 1896, Berlin 1896, s. 246—251.

²² Por. przyp. 20.

²³ Por. np. „Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego“, tom XXII, Poznań 1896, s. 291.

²⁴ Album Zabytków Przedhistorycznych Wielkiego Księstwa Poznańskiego zebranych

zagranicznych (np. J. L. Piča) i jako taki przesłany został na wystawę do Chicago²⁵. Album ten do dnia dzisiejszego posiada dużą wartość naukową ze względu na opublikowany w nim materiał, który nie zawsze zachował się do czasów obecnych.

W ten sposób można by pokrótce omówić działalność Sekcji Archeologicznej, przemianowanej później na Wydział Archeologiczny Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego. Omówienie to bez wątpienia nie porusza wszystkich przejawów życia Sekcji (Wydziału), nie analizuje poszczególnych słusznych czy niesłusznych jego form. Poruszono tu jedynie, zdaniem autora, momenty najbardziej charakterystyczne, które nadawały ton całości działalności Sekcji (Wydziału). Podsumowując wyżej podane uwagi, można dojść do wniosku, że przyjęty w niniejszym omówieniu okres dzieli się wyraźnie na dwie części. Pierwsza — to rozkwit Sekcji (Wydziału) pod przewodnictwem Wł. Jażdżewskiego. Druga — to stopniowe obumieranie działalności Wydziału od roku 1891 do 1896. Potem Wydział właściwie już nie istnieje — działalność dra K. Koehlera i dra B. Erzepkiego na tym polu ogranicza się do wydania drugiego zeszytu „Albumu Zabytków Przedhistorycznych“²⁶. Formalne zawieszenie działalności Wydziału i przemianowanie go na Komisję Archeologiczną następuje dopiero po śmierci dra K. Koehlera w 1901 roku²⁷. Pomijając zagadnienie upadku działalności Wydziału, o czym mówiono wyżej, należy jednak stwierdzić, że Sekcja, a następnie Wydział Archeologiczny, mają poważny wkład w rozwój archeologii. Pewnie, zdarzają się nieraz naiwne, z dzisiejszego punktu widzenia, sformułowania odnośnie do niektórych kwestii, co tłumaczy się zarówno tym, że członkowie Sekcji (Wydziału) byli tylko archeologami-amatorami, jak i też ówczesnym poziomem archeologii. Nie można jednak nie doceniać wysiłku Sekcji (Wydziału) włożonego na przykład w publikacje takich wydawnictw, jak „Zapiski Archeologiczne Poznańskie“, „Album Zabytków Przedhistorycznych“, czy też w walkę o stare tradycje zasiedlenia naszych ziem przez Słowian. Do tego dochodzi troska o wzbogacenie Muzeum Towarzystwa Przyjaciół Nauk zabytkami archeologicznymi oraz chęć zainteresowania szerokich warstw społeczeństwa zagadnieniem ochrony zabytków, co widać na przy-

w Muzeum Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu“, zesz. 1 w opr. K. Koehlera i B. Erzepkiego, Poznań 1893. Por. także B. Erzepki, *Album Przedhistorycznych Zabytków Wielkiego Księstwa Poznańskiego zebranych w Muzeum Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu*, „Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego“, tom XX, Poznań 1894, s. 511—545 oraz odbitka.

²⁵ Por. „Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego“, tom XX, Poznań 1894, s. 646.

²⁶ Poznań 1900 (pod nazwiskiem K. Koehlera). Następne zeszyty „Albumu“ wydają B. Erzepki i J. Kostrzewski, zesz. 3 w 1914 r. i zesz. 4 w 1915 r.

²⁷ Por. „Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego“, tom XXVII, Poznań 1901, s. 345.

kładzie projektu wydania popularnonaukowej publikacji dotyczącej archeologii. Na tej chociażby podstawie, mimo niezrealizowania pewnych wytycznych niezależnych często od Sekcji (Wydziału), należy pracę ich ocenić jako wysoce pożyteczny wkład w rozwój archeologii jako nauki i rozwój kultury Wielkopolski.

TADEUSZ MALINOWSKI

**L'activité de la section (classe) d'archéologie de la Société
des Amis des Sciences et des Lettres de Poznań, de 1885 à 1896**

(R é s u m é)

Dans cet aperçu il est question de l'activité de la section archéologique, transformée plus tard en classe d'archéologie et représentant la continuation de la commission archéologique de la Société des Amis des Sciences et des Lettres de Poznań. L'aperçu est basé sur le livre des procès-verbaux des séances de la section (classe), conservé dans les archives de Musée Archéologique à Poznań.

La section archéologique de la Société fut créée, le 21 mars 1885, sur la proposition de Ladislas Jażdżewski. Cette section avait pour objet „les recherches relatives aux temps préhistoriques et aux deux premiers siècles qui suivirent l'introduction du christianisme en Pologne, ainsi que les recherches numismatiques jusqu'au règne de Sigismond Ier“. Aux réunions de la section — et ensuite (depuis le 31 octobre 1887) de la classe — étaient exposés les résultats des recherches des membres particuliers effectuées dans le terrain, étaient faites des communications ou bien discutées les plus récentes publications étrangères du domaine de l'archéologie et de la numismatique. Les membres de la section (classe) représentaient d'une manière conséquente dans leurs opinions la thèse de l'autochtonité des Slaves sur le territoire de la Pologne. L'activité éditrice de la section (classe) fut une de ses manifestations, les plus fructueuses. En effet, depuis 1887 furent publiées en deux versions — polonaise et allemande — les „Zapiski Archeologiczne Poznańskie“ (Notices archéologiques poznańiennes), tandis qu'à partir de 1893 l'„Album Zabytków Przedhistorycznych Wielkiego Księstwa Poznańskiego zebranych w Muzeum Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu“ (Album des trouvailles préhistoriques du Grand Duché de Poznań, réunies au Musée de la Société des Amis des Sciences et des Lettres à Poznań). L'état de déchéance de la classe d'archéologie en 1896 était dû en partie à la mort de ses membres les plus actifs, et en partie au fait que tous les membres de la section, et plus tard de la classe, étaient des archéologues-amateurs qui s'intéressaient également à d'autres domaines de la science. Il faut considérer qu'en général la section, et ensuite la classe d'archéologie, ont contribué considérablement au développement de l'archéologie, surtout en Grande-Pologne.

Klemens Koehler (1840—1901)

Władysław Jażdżewski (1855—1895)